

Gimnazija Črnomelj – Maturanti 1958
Ob srečanju maturantov ob 280-letnici novomeške gimnazije

Dr. Julij Nemanič, maturanti 1958
Gimnazija Črnomelj

Narodni dom Novo mesto, 15. oktober 2026

Drage maturantke, cenjeni maturanti, spoštovani gosti,

V imenu maturantov gimnazije Črnomelj, hvala kolegi novomeški maturanti, za vabilo, da lahko skupaj z vami obujamo in ohranjamo spomine na gimnazijska obdobja.

V Beli krajini smo si priborili lastno gimnazijo približno 200 let za Novim mestom. Meščanska šola, ki velja za predhodnico gimnazije, je 9. oktobra 1944 prejela odlok predsedstva *Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta SNOS,* s katerim se je preoblikovala v *Realno gimnazijo Črnomelj***.** Iz moje vasi Drašiči je bil v Črnomlju Marko Plut, maturant 1954, ki je postal celo slovenski prvak v metu kopja. V Marku smo imeli osnovnošolci zgled in sanjali o belem svetu.

Trinajst dijakov iz Črnomlja in pet iz Metlike smo se leta 1955 vpisali v 5. razred višje gimnazije. Komaj se je dosegel minimum vpisanih, da je gimnazija v Črnomlju obstala, a uspešno deluje še danes. Naša generacija je imela srečo, da je bil v Črnomlju ravno takrat odprt nov dijaški dom internat. Metliški dijaki smo bili vsi v internatu. Bilo je imenitno, svetle učilnice, spalnice, večina nas je prvič videla tuše, prostorna menza. Toda na krožnikih ni bilo dovolj za naša lačna usta. Spomnim se, da smo se gojenci na zboru pogajali za obilnejše porcije. Iztržek - ravnateljica doma je pristala, da se bo v prihodnje iz ene štruce kruha narezalo samo 10 in ne več 12 kosov.

Pouk na višji gimnaziji je bil na bistveno višji ravni kot v Metliki. Nekateri profesorji so bili izjemni predavatelji. Kmalu smo pa zvedeli, da je velik del profesorjev v Črnomlju *po kazni,* oziroma po takratni terminologiji niso imel*i ustrezne karakteristike***,** da bi

poučevali v večjih centrih ali na učiteljiščih. Na vsakem srečanju maturantov se jih hvaležno spominjamo. Zavedamo se še danes, da smo imeli dijaki srečo v njihovi nesreči. Da smo tiste generacije v Črnomlju dobile dobro podlago za študij na univerzi, potrjujejo tudi rezultati. V našem razredu, matura 1958, nas je od 18 diplomiralo na univerzi 16, ali 89 odstotkov. Vsi smo uspešno delali, predvsem v gospodarstvu in prosveti.

V gimnaziji je bil velik poudarek na športu. Zaslužen je bil profesor Kolarič, ki si gotovo ni sam izbral Črnomlja. Pozneje je bil trener hrvaške reprezentance. V avli gimnazije je bila stalna razstava fotografij s športnih dogodkov. Zbirka slik se je sproti obnavljala, kar je bil odličen motiv za dijake. Gimnazija je imela celo državnega prvaka na 3000 metrov. Franca Brinca, slovenski rekord na 1500 metrov in celo zapovrstjo trije metalci kopja, slovenski prvaki, so bili naši dijaki. Bil je čudovit občutek poznati te fante in se z njimi družiti.

Profesor telovadbe je poleg talentov, ki jih je odkril za atletiko, uspešno razvijal mali rokomet. Pionirska ekipa deklic je zmagala na slovenskem prvenstvu. Ekipa gimnazijcev je sploh blestela. V Črnomlju na gostovanju je premagala celo seniorje ljubljanskega kluba Odred, ki so takrat veljali za najboljšo rokometno ekipo v Sloveniji. Da so bili gimnazijci res odlični rokometaši, potrjuje tudi dovoljenje za tekmovanje v Nemčiji leta 1956, kar je bilo takrat »misija nemogoče«. Zakaj nemogoče? Malokdo je dobil takrat, 11 let po vojni, potni list za prestop meje na t. i. zahod.

Poleg športa je bil poudarek tudi na kulturi. Dramski krožek je prirejal zelo obiskane predstave. Naj omenim Molièra in njegovega Skopuha, ki je res vžgal. Folklora ima v Beli krajini dolgo tradicijo in smo popestrili mnoge belokranjske prireditve. Delovali so mešani pevski zbor, oktet in glasbeni krožek. Skratka, gimnazija je bila povezana z mestom in Belo krajino ter je uspešno uresničevala svoje kulturno poslanstvo.

Sodelovanje z gimnazijo Novo mesto

V lepem spominu so mi ostali stiki z novomeškimi gimnazijci in učiteljiščniki. Daljše druženje je bilo v *delovnih brigadah.* V Novem mestu smo skupaj gradili športni park ob Krki, v Ljubljani pa tudi atletski stadion v Tivoliju. Stkala so se mnoga prijateljstva, nekatera držijo še danes. Zanimivost iz delovišča. Pri fantih se je na daleč opazilo, kateri so gimnazijci, kateri so na učiteljišču. Učiteljiščniki so s karjolami dirkali. Borili so se za udarniško značko. Priganjali so lopat nevajena dekleta, da so hitreje polnile samokolnice. Vsak dan so padali rekordi v številu prevoženih samokolnic. Skratka, oblikovanje mladih ljudi na učiteljišču je bilo bolj špartansko kot na gimnaziji.

Literarni večer, ki so nam ga priredili novomeški gimnazijci, je bil nad pričakovanjem. Najbolj se spomnim Janeza Kramarja, generacija 1958, kako je sproščeno in z lahkoto odprl literarni dogodek, ga vodil in poleg ostalih dijakov-pesnikov bral svoje pesmi …

Nastop novomeških dijakov- orodnih telovadcev leta 1957 v Črnomlju je bil izjemno uspešen. Predstava postavnih, mišičastih fantov, ki so kar leteli po zraku, je navdušila in nam pokazala, da šport ni samo atletika in rokomet. Mogoče smo prvič videli akrobacije na konju, bradlji in v parterju.

Gimnazija Črnomelj se je tudi prijavila na vseslovensko gimnazijsko tekmovanje *Pokaži, kaj znaš.* V Novem mestu je bilo predtekmovanje gimnazij iz jugovzhodne Slovenije. Vprašanja so bila iz *slovenščine, splošnega znanja in športa***.** Nam so bile tisti dan zvezde naklonjene in uvrstili smo se na republiško tekmovanje. Potekalo je v nabito polni dvorani Union v Ljubljani, ki so jo napolnili predvsem študentje. Vsaka ekipa je imela glasne navijače. Radijski prenos je prispeval k odmevnosti tekmovanja v Sloveniji.

Osvojili smo tretje mesto. Gimnazija je dobila za nagrado televizor, ki je bil prvi v Beli krajini. Mesto Črnomelj pa je bilo nagrajeno s koncertom filharmonikov, ki mu je dirigiral Bojan Adamič. Nastopile so tudi takrat najbolj popularne pevke Marjana Deržaj, Majda Sepe in Jelka Cvetežar. Dvorana v kulturnem domu je bila premajhna za številno občinstvo.

Spoštovani gospe in gospodje,

iskrene čestitke Odboru maturantov za tako imenitno pripravljeno proslavitev 280 letnice novomeške gimnazije ter za uspešno promocijo častitljive tradicije. Tudi za vizionarske ideje o možnem e-sodelovanju slovenskih maturantov, kar omogoča trajno sodelovanje in povezovanje mnogih slovenskih intelektualcev.